

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ **Ing. Bc. P. K.**, bývajúceho v T., a 2/ **Š. S.**, bývajúceho v T., proti žalovanej **Slovenskej republike – Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o **náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom**, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 16C 15/2011, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trnave z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 11Co 253/2011, takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. E. B., Mgr. F. B., JUDr. T. B., JUDr. Ľ. B. ml., Mgr. D. Č., JUDr. A. D., JUDr. R. F., JUDr. B. H., JUDr. S. H., JUDr. I. I., JUDr. A. J., JUDr. I. J., JUDr. M. J., JUDr. Ľ. J., JUDr. J. K., JUDr. M. K., JUDr. M. K., JUDr. P. L., Mgr. J. M., JUDr. A. M., PhD., JUDr. P. P., JUDr. P. S., JUDr. K. S., JUDr. Ľ. S., JUDr. L. M. S., JUDr. D. Š. a JUDr. V. T. **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 11Co 253/2011 (vec Okresného súdu Trnava sp. zn. 16C 15/2011).

2. Sudkyňa Krajského súdu v Trnave JUDr. K. B. **n i e j e v y l ú č e n á** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 11Co 253/2011 (vec Okresného súdu Trnava sp. zn. 16C 15/2011).

Vec sa **p r i k a z u j e** na prejednanie a rozhodnutie Krajskému súde v Žiline.

O d ô v o d n e n i e :

V konaní o odvolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Okresného súdu Trnava z 9. júna 2011 č. k. 16C 15/2011-142, ktoré je vedené na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn.

11Co 253/2011, oznámili sudcovia tohto súdu, že sú u nich skutočnosti, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Následne predseda Krajského súdu v Trnave predložil spis Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie podľa § 16 ods. 1 O.s.p., teda na posúdenie, či sudcovia Krajského súdu v Trnave sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania uvedenej veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 tretia veta O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu vecí, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právnu relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to :

1. k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej nožnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie vecí pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu

vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb.), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosť [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť

zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúca je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Sudkyňu JUDr. M. K., ktorá je matkou žalobcu 1/ a žalobca 2/ je jej zať, tieto blízke príbuzenské vzťahy s uvedenými účastníkmi konania vylučujú z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Z vyjadrení ostatných sudcov Krajského súdu v Trnave uvedených vo výroku 1. tohto uznesenia – JUDr. E. B., Mgr. F. B., JUDr. T. B., JUDr. Ľ. B. ml., Mgr. D. Č., JUDr. A. D., JUDr. R. F., JUDr. B. H., JUDr. S. H., JUDr. I. I., JUDr. A. J., JUDr. I. J., JUDr. M. J., JUDr. Ľ. J., JUDr. J. K., JUDr. M. K., JUDr. P. L., Mgr. J. M., JUDr. A. M., PhD., JUDr. P. P., JUDr. P. S., JUDr. K. S., JUDr. Ľ. S., JUDr. L. M. S., JUDr. D. Š. a JUDr. V. T. vyplýva, že svoju zaujatosť vyvodzujú z priateľského vzťahu k sudkyňi tohto súdu JUDr. M. K., ktorá je matkou žalobcu 1/ a svokrou žalobcu 2/.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje v tejto súvislosti za potrebné uviesť, že vzťah medzi sudcami toho istého súdu, ktorý presiahol rýdzo profesionálny rámec a nadobudol charakter bližšieho osobného (napr. priateľského vzťahu), je okolnosťou vzbudzujúcou opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti, teda dôvodom na vylúčenie sudcu či sudcov z prejednávania a rozhodovania veci nielen vtedy, keď dotknutý sudca je priamo účastníkom konania, ale i v prípadoch *odvodeného (sprostredkovaného) vzťahu*, kedy je účastníkom konania blízky príbuzný sudcu, ku ktorému sudca či sudcovia majúci vec rozhodovať sú v bližšom ako len kolegiálnom vzťahu (k tomu porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Nc 56/2011). Nadriadený súd dáva do pozornosti i nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. júna 2011, č. k. III. ÚS 105/2011-74, kde ústavný súd o. i. vysvetlil svoj názor na bližšie než len kolegiálne vzťahy medzi sudcami vo vzťahu k nezaujatosti sudcov. Jeho podstata je podaná na strane 17 nálezu. Podľa ústavného súdu je „nevyhnutné pri hodnotení prípadných pochybností o nezaujatosti sudcov konajúcich v tej - ktorej veci vziať zreteľ aj na vzťahy medzi sudcami pôsobiacimi na jednom súde, kde majú spoločné pracovisko. Pokiaľ sudcovia určitého súdu majú rozhodovať právne veci, v ktorých ako účastníci konania vystupujú osoby im blízke alebo osoby blízke ich kolegom - sudcom pôsobiacim na tom istom súde, je potrebné s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu venovať zvýšenú pozornosť významu týchto okolností a skúmať aj intenzitu z toho vyplývajúcich pochybností týkajúcich sa nezaujatosti konajúcich sudcov. Súčasne je nevyhnutné dbať na podstatu a význam práva na nestrannosť a nezaujatosť sudcu. V tejto súvislosti sa žiada poznamenať, že medzi sudcami ako kolegami na jednom pracovisku často vznikajú aj bližšie než len kolegiálne vzťahy, čo môže viesť k oprávneným

pochybnostiam o ich nestrannosti v prípadoch, v ktorých majú rozhodovať o veciach, na ktorých výsledku môžu mať ich blízki kolegovia osobný, ekonomický či iný záujem“.

Berúc do úvahy vyššie uvedené závery možno skonštatovať, že aj keď sudkyňa Krajského súdu v Trnave JUDr. M. K. nie je účastníčkou konania v predmetnej veci, vzhľadom na jej blízky príbuzenský vzťah k žalobcovi 1/ (syn) a k žalobcovi 2/ (zať) a priateľský vzťah spomenutých sudcov k nej, vznikajú objektívne pochybnosti o ich nezaujatosti pri prejednávaní a rozhodovaní tejto veci. Existencia vzťahu relevantného v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. k žalobcom je u vyššie uvedených sudcov odvodená od ich blízkeho osobného vzťahu k matke žalobcu 1/, resp. svokre žalobcu 2/. So zreteľom na tieto skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky nielen JUDr. M. K., ale aj ostatných sudcov Krajského súdu v Trnave uvedených vo výroku 1. tohto uznesenia vylúčil z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Naproti tomu z vyjadrenia sudkyne Krajského súdu v Trnave JUDr. K. B. nebolo možné vyvodiť záver, že jej vzťah k spomínanej sudkyňi presiahol profesionálny (kolegiálny) rámec. Vzhľadom na absenciu dôvodu, pre ktorý by mohli vzniknúť pochybnosti o tom, že táto sudkyňa nebude v predmetnej veci postupovať nezaujato a neutrálne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že ju nevylúčil z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Keďže za opísanej situácie nastal stav, že zo sudcov pôsobiacich na Krajskom súde v Trnave, kde sudca V. V. je dlhodobo práceneschopný, len JUDr. K. B. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania tejto veci (nemožno preto zostaviť senát), bolo potrebné vychádzať z ustanovenia § 12 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého ak nemôže príslušný súd o veci konať, pretože jeho sudcovia sú vylúčení (§ 14), musí byť vec prikázaná inému súdu toho istého stupňa. So zreteľom na to Najvyšší súd Slovenskej republiky vec prikázal Krajskému súdu v Žiline.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. novembra 2011

Za správnosť:

Hrčková Marta

JUDr. Milan D e á k, v.r.
predseda senátu